

Dissertatio medica inauguralis de morbis infantum lactantium ... / ex auctoritate ... Francisci Fabricii ... pro gradu doctoratus ... Joannes Marret ... Ad diem 19 Junii 1724.

Contributors

Marret, Joannes.
Fabricius, Franciscus, 1663-1738.
Rijksuniversiteit te Leiden.

Publication/Creation

Lugd. Bat : Joan. & Herm. Verbeek, [1724]

Persistent URL

<https://wellcomecollection.org/works/u4kpyej5>

License and attribution

This work has been identified as being free of known restrictions under copyright law, including all related and neighbouring rights and is being made available under the Creative Commons, Public Domain Mark.

You can copy, modify, distribute and perform the work, even for commercial purposes, without asking permission.

Wellcome Collection
183 Euston Road
London NW1 2BE UK
T +44 (0)20 7611 8722
E library@wellcomecollection.org
<https://wellcomecollection.org>

DISSERTATIO
MEDICA INAUGURALIS
DE

MORBIS INFANTUM LACTENTIUM.

QUAM,
ANNUENTE DEO TER OPT. MAX.

Ex Auctoritate Magnifici Rectoris,

D. FRANCISCI FABRICII,

S. S. THEOL. DOCT. HUIUSQUE, NEC NON
ORATORIÆ SACRÆ, IN ACAD. LUGD. BAT.

PROFESSORIS ORDINARIJ, UT ET EC-
CLESIAE IBIDEM PASTORIS;

NEC NON

Amplissimi SENATUS ACADEMICI Consensu,

Et Nobilissimæ FACULTATIS MEDICÆ Decreto,

PRO GRADU DOCTORATUS,

Summisque in MEDICINA Honoribus & Privilegiis
ritè ac legitime consequendis,

JOANNES MARRET, Neomag. Gelrus.

Publico ac Solemni Examini subijcit

Ad diem 19 Junii 1724. hora locoque solitis.

DISSERTATIO
MEDICA INAUGURALIS
DE
MORBIS
INFANTUM LACTANTIUM.

ANNUENTE DEO TER OPT. MAX.
D. FRANCISCI FABRICII,
S. S. THEOL. DOCT. HUIUSQUE, NEC NON
ORATORIS SACRE, IN ACAD. LUGD. BAT.
PROFESSORIS ORDINARI, UT ET EC-
CLESIE IBIDEM PASTORIS;

NEC NON
AUGUSTINI SENATUS ACADEMICI CENSURE,
& Nobilissimæ FACULTATIS MEDICÆ DOCTORIS,
PRO GRADU DOCTORATUS,
Summiq; in Medicinâ Honoribus & Privilegiis
JOANNES MARRIET, Neomagi. Gubern.
Ad hunc in diem 1754. hanc locoque solenn.

INTEGERRIMO SPECTATISSIMOQUE

V I R O

D. STEPHANO MARRET,
PATRI SUO INDULGENTISSIMO OMNI CUL-
TU ET PIETATE FILIALI IN ÆTERNUM
PROSEQUENDO.

NEC NON

AMPLISSIMIS & CELEBERRIMIS

V I R I S

D. HERMANNO BOERHAAVE,
A. L. M. PHILOSOPHIÆ ET MEDICINÆ DOC-
TORI, MEDICINÆ, BOTANICES ET CHE-
MIÆ IN ILLUSTR. LUGD. BATAVORUM
ACADEMIA PROFESSORI ORDINARIO, ET
COLLEGII CHIRURGICI PRÆSIDI DIGNISSI-
MO; VERE TOTI MUNDO NON SIBI GENI-
TO, QUI PRÆCEPTIS DISCIPULOS, MODE-
STIA ET HUMANITATE INCOMPARABILI
NECESSARIOS, STUDIIS ET INVENTIS SUIS
LITERATOS OMNES SIBI DEVINCTOS RED-
DIT.

D. HERMANNO OOSTERDYK
SCHACHT,

A.L.M. PHILOSOPHIÆ ET MEDICINÆ DOCTORI IN HAC ILLUSTRISSIMA BATAVORUM ACADEMIA THEORIÆ ET PRAXEOS PROFESSORI ORDINARIO, UT ET COLLEGII PHARMACEUTICI PRÆSIDI, ET ORDINUM HOLLANDIÆ ET WESTFRISIÆ COLLEGII THEOLOGICI MEDICO. PROMOTORI MEO NUNQUAM SATIS LAUDANDO, PRACTICO FAMIGERATISSIMO, EXPERIENTISSIMO DE MEIS STUDIIS OPTIME MERITO, ÆSTIMANDO, SEMPER HONORANDO.

D. BERNHARDO SIEGFRIED
ALBINO,

MED. DOCTORI ANATOMES ET CHIRURGICÆ PROFESSORI DEXTERRIMO SEMPER VENERANDO.

PARENTI ET PRÆCEPTORIBUS SUIS SPECTATISSIMIS, STUDIORUM SUORUM FUNDATORIBUS, OMNIQUE GRATITUDINIS OFFICIO PROSEQUENDIS.

*Hanc dissertationem inauguralem
ea quâ par est reverentia Sacram esse vult*

JOANNES MARRET.

P R O O E M I U M.

orpus humanum, quantum sensibus nostris apparet
 constat ex fluidis & solidis; Fluidum dicitur con-
 geries particularum tam minimarum, ut sensus
 fugiant nostros, & cujus una particula facilius
 attactu ab altera separetur, quam ut omnes par-
 tes particulae simul moveantur. Solidum vero vo-
 catur, cujus partes adeo firmiter cohaerent, ut una parte mota,
 reliquae etiam moveantur. Copiam vero fluidorum massam solido-
 rum longe excedere docent vulnera minima, microscopia, atrophia
 & exsiccatio per ignem, quod eo magis verum esse, quo animal
 suae origini est propius, manifestum est; simul ac enim infans natus
 est, urachus, (si in homine adsit, ut quidam volunt) canalis arte-
 riosus & vena umbilicalis concreescunt in ligamentum. Solida
 ex vasculis, vascula ex fibris nervosis constare docent Claris-
 simi Ruyschii injectiones Anatomicae, & perillustris Malpighii ex-
 perimenta, quae animal in prima sua generatione, nil esse quam ca-
 rinam cum adhaerente cerebro & cerebello demonstrant; docet
 enim hic egregius vir spissum albumen ovi calore incubantis galli-
 nae adeo tenue reddi, ut per vascula minima transire possit, in
 hisque iterum magis magisque attenuari. Continuo igitur hoc motu
 vascula extenduntur, ergo major fit superficies, hinc vascula de-
 bent, aut destrui aut continua aliarum particularum appositione
 augeri, quod vero non destruantur, sed modo augmentur, patet ex
 incremento; quamobrem ex fluidis quaedam particulae solidis appo-
 nantur, necesse est, ergo haec solida in prima sua Origine fluidis
 quam simillima sunt, & non differunt nisi motu & quiete. Hinc
 clarissime patet, incrementum solidorum nil esse, quam vasorum
 extensionem, fluidorumque appositionem. Id circo post aliquod tem-
 poris intervallum vasorum minimorum diameter nimia extensione
 debet mutari, unde solida assiduo redduntur compactiora: & sic
 ex vasculis fiunt vasa, ex vasis membranae, ex membranis carti-
 lagines, ex cartilaginibus tandem ossa. Ex his dictis apparet, quod

in prima ætate à partibus fluidis proveniant Morbi, quia vasa nimis tenera à minimâ causâ afficiuntur, unde convulsiones, diarrhææ, & vomitus; hinc attende tantummodo B. L. quot & quam diris tenella ætas obnoxia sit malis; vix in lucem prodit infans, quin ejulando & clamando tormina & dolores, quos ob retenti Meconii acrimonia sentit, adstantibus indicare videatur. Quam sævis flatibus, torminibus & cruciatibus laborantem recens natum viderimus, ubi nutricis lac (tenelli infantis pabulum) in ejus stomacho coagulatum, & in massam quandam compactum fuit. Denique dentes vix prodeunt quin acutæ sæpe lancinationes à puncturâ & gingivarum tensione, ut cætera non memorem ipsos infestent. Quas infantum miseras Lucretius hisce sequentibus versiculis quam maxime deplorare videtur.

Porro puer, ut sævis projectus ab undis
 Navita, nudus humi jacet infans, indigus omni
 Vitæ auxilio, cum primùm in luminis oras
 Nixibus ex alvo matris natura profudit,
 Vagituque locum lugubri complevit, ut æquum est
 Cui tantum in vita restet transire malorum.
 At variæ crescunt pecudes, armenta, feræque
 Nec crepitacillis opus est, nec cuiquam adhibenda est
 Almæ nutricis blanda; atque infracta loquela,
 Nec varias quærunt vestes pro tempore cæli.

quoniam ab Antiquis jam temporibus in more fuit, ut ille, qui Medicinam rite exercendi potestatem sibi acquirere vellet, prius inaugurale studiorum suorum specimen edere deberet; ideo cum mihi pro summis in Medicina honoribus specimen quoddam profectuum in Medicina dandum & publice defendendum incumberet, inutile non fore duxi, ut aliquid de infantum lactantium Morbis proferrem; plenam enim eorum Morborum Historiam enarrare, omnia ejus phænomena à propriis suis fontibus deducere atque medelam illis in omni casu debitam tradere in me non suscipio, limites vero hujus Dissertationis neque vires meæ hoc ferrent, hinc omnia, quæ mihi obvenere & quæ maxime notatu digna censi

sui

sui proferam, ideo 1° pauca dicam de perversa Gravidarum Mulierum Diæta, 2° de Obstetricum & Custodum errore, 3° de Glutinosi strigmentis nimis diu retentis, 4° de Meconio retento, 5° de Nutricis electione & Diæta, 6° de Lacte in Infantum stomacho coagulato, & ultimo de Dentitione. Hæc sunt omnia B. L. quæ ad materiam explicandam necessariæ esse duxi, stylum autem ad exactam bonæ latinitatis lancem non revocabis, sed benevole memineras, quod receptum Medicis loquendi morem sequi, simul autem genuino Latino stylo scribere contradictorium sit, Vale & cæteris bene Consule.

DISSERTATIO MEDICA
INAUGURALIS

DE

MORBIS
INFANTUM LACTENTIUM.

CAPUT PRIMUM.

De perversa gravidarum Dieta.

§. I.

Omnis mala corporis conditio vel labi hæreditariæ matris-
que diætæ perversæ vel alii cuicunque contagio, cau-
sæve lædenti externæ debetur, vel uno verbo, est *innata* vel
acquisita.

§. 2. *De innata sive hæreditaria labe* nulla est lis inter Au-
ctores, consentiunt enim omnes, quod dentur Morbi hæ-
reditarii à parentibus ' prognati, ut Arthritis, Pthisis, Cal-
culus, & Epilepsia; integræ enim familiæ ex eadem stirpe
oriundæ sæpe eodem morbi genere vitam claudunt. Ideo op-
tan-

3 Gualth. Harris de Morbis Acutis Infantum p. m. II.

tandum esset, homines insigni aliquo morbo facillè in posteros traducendo matrimonio abstinere¹, donec ab illo penitus essent curati.

§. 3. *Causa acquisita* est imprudens gravidarum licet non infectarum regimen, quod indelebilem sæpe fœtui labem imprimit, ut sunt² venæ sectiones immodicæ, aliaque Medicamenta interna varia, quibus imbecillitati virium, & ventriculi, capitis item & ventris dolori, quibus plerumque affliguntur, mederi intendunt tenellæ matronæ, mille erroribus etiam in victu obnoxia tot absurdis desideriis urgentur, ut farinam crudam, cretam, amurcam, cineres, carbones, gypsum, plumbum³, pisces fluviatiles crudos, & alia similia devorantes in summis habeant deliciis; imò exstant exempla, quòd mulier tempore graviditatis mille quadringentas haleces⁴ comederit, quem depravatum appetitum fœtui magnum adferre incommodum quisque facillè intelliget.

§. 4. Ipsa sollicitudo & cura quam continuo secum agitant, ne quid sinistri nascituro, quem utero gerunt hæredi accidat, tum insigniter nocet fœtui per se, tum etiam hoc facit, ut alia accidentia noxia, qualia sunt v.g. ardens desiderium, terror & ira &c. eò magis cum fœtu communicentur. Videmus enim quòd mulier imprimit fœtui⁵ talem formam quam imaginatione fortiter suscepit, & hoc fit sæpe applicando manus ad partes in fœtu mutandas. Fæmina à mendico manum penitus truncatam sibi ostendente perterrefacta post paucos dies infantem brachio obtruncatum peperit, quem mirabilem casum nobis communicavit Cl. Vir *Hermanus Boerhaave Præceptor meus semper colendus*.

§. 5. Aliæ mulieres omnem corporis motum sedulò vitantes, & propriis pedibus incedere recusantes, debiliores reddunt fœtus, quàm quæ dum utero gerunt, consuetos labores

B

¹ Daniel. Sennert. tom. 3. p. m. 116.

² Hippocrates sect. 5. aph. 31.

³ J. Dolæus in Encyclopœdia Medicinæ Theoretico-practicæ p. m. 659.

⁴ Nicol. Tulpius observ. Med. lib. 2. c. 24. m. 132.

⁵ D. Sennert. t. 3. p. 116.

res (modò non nimios) peragunt. Item aliæ ventrem pristino more tæniis arctissimè coercentes, ut virgines videantur, in signe foetui suo incommodum parant; imo abortum, licet imprudentes magis, quam callido consilio nonnunquam promovent. Ideo nullam hæreditariæ labis infantes inficientis causam existimat *Gualth. Harris* frequentiore esse, quam quæ à Matre utero gestante communicari solet. Hisce nunc pertractatis videamus illos Morbos, quibus infans in lucem editus obstetricum & custodum errore laborat.

CAPUT SECUNDUM.

De Obstetricum & Custodum erroribus.

§. 1.

Solent aliquando obstetrices, quando infantes recens nati valdè sunt debiles, ut ejus spiritus quasi instaurent bulbos¹ recentissimos prægrandes cepaceos per medium fissos narium foraminibus iis admoveere, quem acerrimum nidorem, ne adulti quidem ferre possint, quin lacrymæ magnâ copiâ per genas depluerent; sæpe etiam ori linguæque guttas aliquot aquæ vitæ instillant, aliaque spirituosâ subolfacienda præbent.

§. 2. Placentam vivis imponunt prunis, ut sanguinem in eo contentum & ita calefactum propellant in corpus infantis ad vitam semi-mortuo suscitandam; qui plura talia erronea scire cupit, adeat auctores citatos.

§. 3. Pessimè agunt Custodes cùm tenello statim dant pulvem farinæ crudæ, quæ vel cum aqua vel cum lacte subacta & cocta ac in pulmentum viscidum, crassum & glutinosum &c. redacta nil aliud est quam pasta tenax cruda & viscida utilior bibliopegis pro conglutinandis chartis, quam pufioni pro nutritione: jam vero notum est, quod farina quæ-

¹ *Ruyfch. Adversaria Anatomica p. m. 40. & F. Mauriceau traité des Maladies des femmes grosses p. m. 482.*

quæcunque cum aqua sufficienti subacta, & in loco tepido asservata sponte sua, & faciliè incipiat insigniter acescere, & ultra fermenti additionem fermentare; quid jam fiet in stomacho infantis, quem talis puls ingreditur, & postea lac butyrosus superfunditur? ex hoc nempe præternaturali & stomacho peregrino pultis acore emergit materia acida, & viscida, cui super ingestum lac mox corrumpitur, & in grumos caseosos coagulatur, adeoque digestio prima exinde depravatur insigniter. Unde multa infantibus oriuntur mala, ob quam causam insigniores Medici * rejecerunt jam olim tales pultes.

§. 4. Deinde pessimè consulunt infantibus custodes cum pulmentum in ore tenentes salivæ commixtione ipsi fluiditatem conciliant, ex qua commixtione plurima morbosa contagia ² misellis communicantur, sic & per hanc salivam morbi lactantibus infundi possunt, quod medicorum monumenta abunde passim testantur.

§. 5. Cranium in pueris est tam molle, futuræ cartilagineæ, & locus fontanellæ dictus in concursu futurarum est instar papyri tenuis, hinc in hac ætate cranium faciliè comprimitur à custodibus, si ad fontanellam lintea ibi posita fortiter constringuntur, unde omnia in encephalo contenta turbantur, & sopores, convulsiones, malæ capitis formationes (hi enim homines habent capita oblonga & multum à figura sphaerica recedentia) fatuitas, & tandem mors oritur. Illi infantes capita perpetuò moventes tamdiu fricant & plorant, donec fasciæ illæ sint deligatæ, sic Cl. Vir *Hermannus Boerhaave* Præceptor meus semper venerandus vidit infantem ex convulsione jamjam moriturum ab his vinculis solutis penitus sanatum fuisse, hinc potiùs illorum capita involvenda quam constringenda sunt, ut cerebrum liberè crescere possit.

§. 6. Si in recens natis convulsiones observamus, tunc attendendum est, an aliquid de figura detractum sit, an in aliquo

B 2

1. Hildan. cent. 6. observ. 34. Fr. Mauriceau traité des maladies des femmes grosses p. m. 476. Hofferus Hercules Medic. p. 149.

2. Etmull. tom. 3. p. m. 1172.

aliquo loco sit fovea vel eminentia, nam si tale quid adest, & non animadvertitur, actum est: si verò locus intropressus invenitur, tum pilis leniter abradis supra cutim ipsam apponatur emplastrum ex mera pice, tenax, orbiculare, tam latum ac locus intropressus, quod habeat in medio ansam, sic pars depressa iterum sursum trahatur, ut pueri faciunt, qui corio suctorio ut vocant elevant lapides ex pavimentis, illud dein emplastrum¹ paucio butyro potest ablui, ut eò melius auferatur.

§. 7. Infantes recens nati sæpe ita constringuntur fasciis, ut nullum suorum artuum movere possint, sed jaceant in rectum exporrecti stipitis instar duri absque ullo articulorum flexu, quod ideo faciunt custodes, ut ajunt, ne infantis ad huc teneri membrum aliquod luxaretur, in Asia, America & aliis locis, ubi tenelli laxis involuti pannis soli naturæ committuntur, nil tamen inde mali accidit, ibique crescunt robustissimi homines, ideo non nimis constringantur, alioquin inde multa oriri possunt mala.

§. 8. Porro etiam complures in eo modum excedunt, quod infantes nimia stragulorum mole ita obvolvunt ut continuo calore torreant, nec satis liberè spiritum ducant.

CAPUT TERTIUM.

De Glutinosi strigmentis nimis diu retentis.

§. I.

Gluten est corpus semi-fluidum, quod habet partes adeo cohærentes, ut quando movetur una pars, tum hæc simul secum trahat alias adhærentes partes, interim tamen non tota moles moveatur. Cum recens natus est infans, cadaverum dissectio docet, quod totus ille tractus ab ore usque ad intestina (ne vesiculis pulmonalibus exceptis) repletus sit

¹ Alexander Benedict. p. m. 547.

sit talibus glutinosis atque caseosis strigmentis à quorum motu & molestâ irritatione itidem ac à filo per os usque in ventriculum demisso atque motu, stimulata oris, œsophagi, ventriculi & intestinorum tenuium continuata nervosa tunica producit nauseas, vomitus, borborygmos, singultus convulsiones &c. Dein à primarum viarum inertia ob mucosam repletionem & inviscationem oriuntur assumptorum indigestiones, & multa inde sequentia mala.

§. 2. Hisce morborum causis nunc explicatis, illorum Diagnostica sunt explananda, hæc neque tam ex tenellorum urina, quæ naturaliter, pallida & crassissima unâ cum fæcibus continuo redditur aut ¹ ex pulsu, qui ex levissima causa celerest quam potius à nutricum & muliercularum iis assidentium responsis sunt extorquenda.

§. 3. Morbi §. 1. cap: III. descripti ab illis strigmentis oriari cognoscuntur, si prædicti morbi contingunt statim vel brevi tempore a partu, & ante lactis usum inceperunt, si meconium per alvum excernitur & infans in vel post partum nullum damnum accepit, unde similes provenire possent morbi.

§. 4 Quod ad prognostica attinet, nisi causa illa tollatur, non tantum hi augentur morbi, sed etiam novi superveniunt, nam lac tenellorum pabulum digeri nequit, ideo suam sequens indolem, utpote in loco calido & aëri exposito hærens transit in acidum, facitque novos morbos similes iis, qui à coagulo lactis postea describendis, oriuntur, morbus ille facile curatur, si modò in tempore prudens advocetur Medicus, hisce peractis ad curam transeo.

§. 5. In hac duæ occurrunt indicationes, ut materiem illam attenuemus & detergeamus, 2 attenuatam & deterfam ex corpore expellamus: primæ indicationi conducunt roborantia, resolventia & abstergentia; hunc in finem nil cibi potusve per 10 vel 12 horas infanti concedatur, hacce abstinencia occasio datur, ut stomachus respirationis motu adjutus sese contrahens agat in contentam materiam, hinc gentes Judææ &

B 3

Asia-

Asiaticæ tenellis suis nil porrigentes exponunt frigido aëri, quo aucto respirationis motu ventriculus materiam hanc expellit; postea jejunis quinta quavis horâ exhibeatur parva dosis ex melle cum vino dulci hydromelle, mel enim deterget & vinum roborat.

§. 6. Secundæ indicationi satisfaciunt mitissima purgantia, quæ sola exhiberi vel prioribus admisceri possunt, qualia sunt *Syrup. Rosarum solut.* Vel *violarum*, aut *mel Rosar. Solutiv.* qui satis purgant infantes, vel syrupus cichorei cum rheo, qui, possunt in quadam aqua dissolvi vel ipsum rhabarbarum, quod medicamentis §. 5. cap. III. admisceri potest, nil enim melius & tutius purgat pusiones quam rheum hisce modis. v. g. præscribi possunt formulæ.

℞. *Rhei el. gr. x*

Sacch. albiss. ʒi.

M.

Sic roborato & expurgato ventriculo, sæpe totus morbus tollitur vel formâ pillularum

℞. *Syr. Rosar. pallid: ʒi*

De cichoreo cum Rheo ʒij.

Sacchari albiss. q. s.

M. ʒ Pillulæ.

vel assumant

℞. *Mel. ʒij*

vini

℥æ. communis ana ʒβ

M.

Dentur perpetuò bibenda.

Plerique auctores laudant in hoc casu *oleum amygdalarum dulcium* cum *saccharo*; sed & his non fidendum, oleum enim facile rancescendo infanti magnum malum inferre potest.

§. 7. Profunt etiam Epithemata ex moderatè aromaticis & spirituosiss. e. g. ex *spiritu mastichino*, *cinnamomo*, *nuce myristica*, *macere*, *corticum aurantiorum*, *citri flavedine*, *aqua theriacali* & vinis aromaticis. ex his spirituosissima linteis vel pane tosto excepta uti ex vino hispanico cum nuce myristica & pane tosto

ex.

exceptis, vel aromata ut *absyntium*, *mentha*, *fœniculum* inter lintea duplicata posita, vel cum Vitello ovi subacta, ventriculo extrinsecus applicari possunt, vel horum loco emplastrum de Theriaca apponi licet; hac ratione fibræ stomachi roboratæ agunt in motus excretorios.

C A P U T Q U A R T U M.

De Meconio retento.

§. I.

Mηκόνιον à μήκων papaver, dicitur id quod¹ papaveris vi quadam est præditum, sed hic vocatur illud primum excrementum, quod à pueris recens natis statim emittitur colore² sanguineo valde nigrum & piceum, splendens, unde ob similitudinem Opii Veteres meconium dixerunt, cum enim oriatur ex nutrimento fœtus in utero quasi lacteo, nil aliud esse videtur quàm crudior caseus à reliqua substantia nutritiva separatus, inde occurrente in duodeno bile obscurum ex nigro viridescentem colorem contrahit; docet enim cadaverum incisio; quòd in fœtu trimestri non solum fellis vesicula bile turgida ejusque ductus adest, sed hepar pro portione adhuc est major, ut in piscibus, & quò animalia inertiora, eò etiam hæc viscera majora.

§. 2. Fœtus in utero materno nunquam alvum exonerat, imo si mater nono graviditatis mense moritur unâ cum illo, tum etiam fœtus summis anxietatibus cruciatus tamen ne grumum quidem meconii dimittit in liquore amnii, quia clausus ani² sphincter nisi respirationis vi superari nequit.

§. 3. Infans in lucem editus statim respirans deponit materiam §. I. c. IV. descriptam, quæ non tantum intestina crassa, sed etiam sæpe Intestinum ileum infarcit. Hæ fœces ubi vel à nimia fœtus debilitate vel à sua duritie, aut à nimia

copiâ

¹ Plin. Hist. Nat. l. 19. c. 8. & l. 20. cap. 7.

² Aristotel. Hist. Animal. c. 10. l. 6.

copiâ, vel denique ob intestinorum siccitatem in eorum gyris nimis diu retentæ ideo lactis nutritivi distributionem impediētes postea pertinacem alvi obstructionem creant. Deinde tam per liberum aëris accessum corruptæ fæces viridi colore tinguntur, pessimaque excitant symptomata irritatis enim nervosis intestinorum fibris oriuntur Flatus, Ructus, Borborygmi, Nausea, Vomitus, Singultus, Clamores, Pervigilia, Convulsiones, Macies & tandem Mors.

§. 4. Tenellis nuper natis in his regionibus præsertim sæpe accidunt ventris tormina, à quibus perpauci evadunt infantes, qui dolores torminosi oriuntur à tribus causis vel 1° à frigore, 2° à flatibus, 3° ab humore acido.

1°. Quòd hoc à frigore contingere possit unicuique satis notum est.

2°. *Flatus est aëris elastici intra duo interstitia contracta intestinorum contentio, si in uno loco quiescit dicitur flatus, si verò cum sono & impetu audiatur, vocatur borborygmus.* Hanc materiem nempe aëream in intestinis esse præsentem docet *Wepferus*, quòd verò hi semper non fiant, est inde quia semper non adest causa intercipient aërem, ut rarefiat. Quòd flatus intestina distendere ventrisque tormina creare possint, probant cadavera infantum post mortem apertorum, ubi non solum intestina flatibus fuerunt distenta, sed & ipse quoque ventriculus, ita ut abdomen ¹ instar Tympani fuerit extensum.

3°. Nemo inficias ibit, quòd homines laxi uti infantes imprimis qui nil nisi aciescentibus utuntur, temperiem acidam habeant, fœces eorum fere semper acidum spirantes hoc perfectè demonstrant.

§. 5. *Vomitus oritur ab acri quadam materia vellicante fibras intestina, ventriculum, œsophagum constituentes, ab inferioribus sursum, quod patet ex elegantissimis Wepferi & Peyeri experimentis in animalibus institutis, sed hæc definitio multis non satisfiet, nam Dominus Chirac Gallorum famosissimus Medicus vult hic convelli decem musculos abdominales unâ*

cum

¹ Fabric. Hildan. c. 6. obs. 74.

cum Diaphragmate, quod non nego, sed primam causam esse harum fibrarum irritationem, & motum peristalticum inversum existimo, si hoc enim verum esset, tum os *Æsophagi* deberet deorsum ire, quod contra accidit, hinc ad *Æsophagi* initium dolores, ventriculus contrahendo se contenta expellit, uti *Wepferus* in brutis vidit, tum Musculi abdominales premunt ventriculum sursum & Diaphragma deorsum, sic præli instar contenta expelluntur.

§. 6. Dein fiunt etiam tusses ab irritatione intestinorum bronchiis communicata: nam sicut intestina cum reliquis ab dominis visceribus suos à pari vago & intercostali habent nervos, sic etiam pulmones suos; fiunt etiam sternutationes ob intestinorum stimulum per nervum intercostalem communicatum Membranæ schneiderianæ, quæ præter magnum olfactorium Nervum accipit etiam à primo ramo quinti paris ramum ex unione cum nervo paris sexti, à quo nervus intercostalis suam habet originem.

§. 7. Pervigilia oriuntur à nimia determinatione liquidi nervosi ad organa sensuum; ab irritatis nervis reliqua ut clamores, terrores, febres per se intelliguntur; fit macies ob nutritionis defectum & tandem mors.

§. 8. Visis hisce symptomatibus ad Diagnosin accedamus. Cognoscitur morbus oriri à meconio nimis diu retento, si infans fœces coloratas instar *Opii*, & splendentes, tenacesque picis ad instar magnâ copiâ non deposuit. Cognoscitur ex debilitate retineri, si infans vel nullos vel valde exiguos ad deponendam alvum edit nixus. Meconium retentum ex sua duritie scitur, si in hypogastrio sentitur durities quasi tumor in illis locis hæreret. Ex copiâ nimîâ retentumprehenditur, si in iisdem locis sentitur tumor tactui cedens. Denique ex intestinorum siccitate retentum apparet si fœces rejectæ crepant.

§. 9. Quod ad prognosin attinet, si non liberatur infans, morbi inde oriundi non tantum crescunt, sed etiam novi producuntur, nam intestinorum fibræ à nimîâ & diuturnâ distensione elasticitatem suam amittunt, unde illorum paralysis

lysis necessariò sequi debet; inflammationes, gangrænæ tum à compressione, tum præsertim quidem ab acrimoniâ, & similia mala. Hinc si Meconium tempestivè vel per assumpta vel matris lac evacuetur ab omnibus hisce malis possunt præservari.

§. 10. Morbi ex Meconio nimis diu retento ex quatuor causis §. 3. c. 1 v. allegatis originem fumentes etiam quatuor in curatione habent indicationes, 1. Vim expellentem nimis debilem corrigere, 2. Excrementorum duritiem emolli-re, 3. Nimiam ejus copiam expellere, 4. Sicca intestina lubricare & demulcere. Ad primam indicationem nil melius est, quam quod infans lac maternum in primis diebus magis ferosum sugat¹; sed multæ matronæ id negligunt falso hoc præjudicio ductæ, quod sanguis puerperæ recens enixæ sit impurus, adeoque & lac ejus, quod tum colostro caret, malum & nutritioni ineptum. Id ipsum verò provido naturæ consilio contingit, ut virtus huic lacti inesset, quâ fœces per aliquot (dum in utero latitarent tenelli) menses congestæ eluerentur. Lenia etiam purgantia huic conducunt v. g. *Syrup. rosarum Sol utivus sine vel cum senna, Cichorei cum Rheo, Violarum, Cassia recens, mel Mercuriale, Album, Manna Calabrina, Rheum, Agaricus, Sapo venetus*. Ex quibus variæ possunt concinnari formulæ ut v. g.

℞. *Rhei el. gr. v.*

Cassiae recent. gr. ij.

Syr. Ros. rubr. ℥ij.

exactè contritis adde

▽ *stillat. menthæ ℥ij.*

M.

Pro una dosi.

vel ℞. *Rhei. el. gr. x.*

Sacchari el. gr. xx.

Conterantur in pulverem impalpabilem, dentur in lacte, hoc est consuetum remedium *Clarissimi Viri Hermannii Boerhaave* *hujus*

¹ And. Spigelius de Form. foetus c. 13. p. m. 17. & Fr. Mauriceau traité des maladies des femmes grosses p. m. 474.

hujus Academiae illustris decoris & quo Præceptore me fuisse usum haud in postrema felicitatis meae parte repono. Si infans per quatuor dies non dormivit, jam somnum capiet, Mulieres tunc putant infantes assumpsisse Opium, in quo maxime errant, hoc enim tantum sustulit causam impediendam somnum.

β. Lenia suppositoria v. g. *sapo venetus* redigatur in conum, qui ano intrudendus est, vel globulum exiguum, vel conulum factum ex *Saccharo* coniformi vel *sebi candelarum* parum, vel *mel* ad debitam duritiem coctum, & in parvum conum formatum oleo illiniendum.

γ. Cardiacum gratissimum & mitissimum ex melle, *vino Hispanico dulci*, *aqua cinnamomi debili*, sed aquam hanc prius examinare debet prudens Medicus, si enim ejus destillatio nimis diu fuerit protracta; acida fit, & alembicum inter transeundum corrodens colorem viridem contrahit, unde pessima oriuntur mala (quod *Celeberr. Vir Hermannus Boerhaave Præceptor meus omni laude mea major* nobis in Chemicis communicavit) quæ omnia supra dicta cum ovi vitello misceri possunt v. g.

℞. *Aquæ stillat. cinnamomi* ℥j.

Vini Hispanici ℥ij.

Vitelli ovi n° 8.

M. F. Haustus.

Secundæ indicationi conducit α potus lenissimè laxans v. c. ex *sero lactis cum pauco melle*, quod diluit, laxat, parum stimulat, & simul nutrit; *Rhabarbarum* hoc in casu non convenit, quia vim infert intestinis quippe materiae tam duræ promovendæ imparibus.

β. Enema simile ex Emollientibus additis blandè purgantibus v. g. ex *sero lactis cum melle vel sapone veneto* semel vel bis de die injiciendum.

℞. *Mel.* ℥j.

Saponis venet. ℥j.

▽ *Hordei* ℥ij.

M. F. Clysma.

C 2

Tertiæ

Tertiæ indicationi eadem quæ in prima commendata sunt remedia conveniunt.

Quarta absolvitur indicatio *α* exhibito oleo recens expresso *Lini*, *Olivarum*, *Amygdalarum dulcium*, quæ sola possunt adhiberi vel misceri quibusdam syrupis v. g. *Syrup. Violarum*, *Glycyrrhizæ*, *capillorum Veneris*, *Althææ Fernelii*, *Symphyti Fernelii* &c. qui Syrupi habent in se quandam mucilaginem, quâ partibus applicati adhærent v. g.

℞. Olei Amygd. D. r. Express. ℥j.

Syr. Capillorum Veneris ℥ij.

M. F. Haustus pro una dosi.

β. Injiciatur quotidie clyisma ex similibus. v. g.

℞. Olei lini ℥℥.

Vitelli ovor. n° β.

Mel. Mercurial. ℥℥.

Seri lactis recent. ℥j.

M. F. Clyisma.

γ. Similibus inungatur abdomen. v. g. fiant linimenta ex oleo cocto *Parietariæ*, *Malvæ*, *Althææ*, vel unguento *Althææ* & similibus, his singulo manè & vesperi illiniatur abdomen. Hæc emolliunt & lubricant, cavendum autem ab aromaticis & adstringentibus. Hinc pessimè infantibus suis consulunt *Mulierculæ*, quæ iis modò in lucem editis *Vinum rubrum*, *succum Rutæ*, *semen Anisi*, *Carui* & similia exhibent ad flatus discutiendos, vel convulsiones ab his provenientes avertendas, quæ tormina & reliqua omnia mala ex meconio retento vel aliunde, testaceis exhibitis æque demulcentur (teste *Doctissimo Harris*) ac dolores & vigiliæ adutorum ipsis *Narcoticis* ad tempus tolluntur. Hinc ante omnia acidum corrigere vel tollere debemus Medicamentis *Antacidis sic dictis* §. v. c. vi. describendis imprimis illis, quæ acidum absorbent, v. c. *Coralliis*, *Matre perlarum*, *Oculis* & *Chelis cancrorum* & similibus.

℞. *Conchæ mytilorum*.

Mandibul. Lucii piscis.

Corall.

Ostro-

Ostracoderm. ostreor. ana 3j.

M. F. Pulvis.

Dosis gr. vij. bis vel ter de die.

Si Medici ab his non expectatos videant effectus, hoc inde fit, quia non satis diu nec in sufficiente quantitate, ut rectè notavit *eruditissimus Harris*, illa propinant, nam quid juvat præsens acidum auferre, nisi novum fieri impediatur? Hinc dentur illa absorbentia ter quaterve de die, donec omnia acidi signa evanuerint; vitentur omnia nimis stimulantia, calida, seu volatilia, seu fixa, item Opiata, quæ rarò & non nisi cum magna prudentia sunt exhibenda, nam ab Opio exhibito infantes tota vita fatuos mansisse visum est. *Clarissimus Sylvius de le Boe* post *Basilium Valentinum* & *Raymundum Lullium* fuit primus, qui optimum (ut dicit) remedium invenit salem volatilem oleosum, Medicamentum quidem in affectibus hysteri- cis & in quadam specie scorbuti optimum, sed in infantibus valdè noxium, cujus effectus ipse expertus est, cum dicit se dolere Filiolam suam esse mortuam, licet ei magnam copiam salis volatilis oleosi propinaverat: idem dicendum est de Opiatis, quæ non nisi in summis doloribus, atque convulsionibus sunt danda, & quidem tum illa lenia, v. g. *Syrup papaveris albi, erratici, Diacodii* &c. quæ aquâ dilui & per vices exhiberi possunt.

Quod attinet ad illa nugamenta (Amuleta dicta) commendata à practicis, quæ pueris epilepticis collo suspendebantur inter quæ est *Radix Pæoniæ* à *Galeno* tam laudata, & *Smaragdus*, *Corallium seseli* ² viscus *quercini* illis fidem adhibere non possum.

Vix inter centenos reperiri licebit infantes mortuos, qui non convulsionibus, vel illis certe supervenientes extincti sunt, imo sunt familiæ, ubi aliquot successivè epileptici mortui sunt infantes paucò tempore à partu, ita ut desperabundi parentes (imprimis Florentini) recens nato inustionem ferro candenti vel particulâ ligni igniti inter primam &

C 3

secun-

¹ Gualth. Harris de morbis Acutis Infantum p. m. 36.

² Arnold. de Villa Nova de Epilepticis c. 1.

secundam vertebram colli ¹ instituerint, unde habuerunt (ut ajunt) bonos successus; alii ut ² *Willisus* fontanella in nucha mox à partu adhibita sanguinem ad uncias duas hirudinum suctu detrahunt, quæ tanquam specifica infallibilia laudantur, præsertim in iis hæreditario huic morbo abnoxiiis.

Cum infantes dentibus non sint instructi neque viscera satis fortia habeant, ut cibos crudos concoquere possint, utpotè in utero materno solo matris sanguine nutriti, ideò Deus mammas fæminis dedit, ad quas sanguis chylosus antea ad uterum ferri solitus, post partum, aditu hic denegato, defertur, quem infans recens natus naturæ instinctu statim è mammis fugit, ideò de Nutricis electione & Diæta est aliquid dicendum, antequam de lactis vitiis agamus, totam enim infantis salutem à nutricis sanitate dependere extra controversiam est.

CAPUT QUINTUM.

De Nutricis electione & Diæta.

§. I.

Primum vitium quod in infantes recens natos committi videas, est quod eos nutricibus tradunt alendos, unde fit, quod tenelli ³ pusiones lacte alieno, & à sanguine succisque matris, quibus jam in utero nutrirî sueverant, longe diversis lactati hac solâ mutatione contra naturæ instinctum factâ, morbidi & adultiores facti valetudinarii sunt. Nutricis verò lac, quamvis sit optimum tamen semper est aliqua differentia ⁴ inter temperamentum matris ac nutricis. Taceo, quod lac nutricis vel annosioris, ac mater infantis est. Vel jam pri-

¹ Joan. Baptist. Cortes. tom. I. pag. m. 219. & P. Forest. l. ix. p. m. 262.

² Willisii Opera Omnia Medica p. m. 25.

³ P. Forest. observ. Med. lib. xxviii. p. m. 775.

⁴ J. Bohnius de Officio Medici Duplici p. m. 386.

pridem enixæ sit crassius, & gravius, quam ut à tenello homunculo probè digeratur. Omitto testimonium *Clarissimi Medici Angli Bellingeri*, qui dicit; quod inter plebejos longè majorem liberorum numerum reperiās, ac inter altioris fortis homines: hoc inter alias causas, & huic potissimum rationi debetur, quod ditiorum infantes aliena, pauperes verò Matrum Ubra sugant; hinc ¹ *Phavorinus Philosophus* suadet matri cuidam, ut infanti ipsa mammas præbeat, si matris officio fungi velit, *Scipionem Africanum* dixisse ferunt, ego magis mihi judico esse matrem, quæ etsi me non peperit, per biennium me nutrit.

§. 2. Multæ Deliculae puerperæ, quæ lac infanti dene-
gant ex ejus retentione complura sibi mala adsciscunt, præ-
primis Febres, Tumores, Scirrhus, & Cancros mammarum
insanabiles.

§. 3. Sunt tamen, quæ ob varia, nunc non recensenda in-
commoda lactare non possunt, hæ vero certe paucae, imo teste
Bellingero inter mille mulieres vix unam numeres, quæ son-
ticam ob causam id negligat.

§. 4. Si infans tamen necessariò nutriti est tradendus, tum
hæc sit colore roseo in flore ætatis scilicet ab anno 2do usque
ad 3um à partu non ultra aliquot septimanas distans, fortis,
ac robusti colli, musculosa; non obesa, nec gracilis,
cujus mammae solidæ ac firmæ sint, mediam ² magni-
tudinem, modicam duritiem obtinentes, quæ sit bonis mo-
ribus ³, non iracunda, melancholica, sed hilaris, nec lusca,
ne infans huic vitio assuescat.

§. 5. Lac ejus debet esse album, inodorum fere dulce
saccharinum, non crassum, sed mediæ consistentiæ, quæ
vulgò ita dicitur cum patinæ, ungui, vel specillo instilla-
tum subsistit, id est nec statim diffluit, nec inclinatum im-
motum hæret, vel juxta *Aëtii* sententiam cognoscitur, si
pilo ei immerso æqualiter adhæreat, si vero nimis tenue pla-
nè

¹ Aul. Gell. lib. 12. c. 1.

² Erotis de pass. mul. c. 19.

³ J. Bohnius de Officio Medici Duplici p. m. 386.

nè diffluit. Sunt enim mulieres, quarum lac tantâ acrimoniâ falsâ vel causticâ præditum est, ut una gutta linguæ impo-
 sita vehementer mordicet, ut tales mulieres *Clariss. Vir Her-
 mannus Oosterdyck Schacht. præceptor meus pro meritis nunquam
 satis laudandus*, invenit.

§. 6. Plurimæ nutrices 24 horis à cibis abstinent antequam
 se Medicorum examini subjiciunt, credentes suum lac hoc
 jejunio melius futurum, in quo maxime errant; constat enim per
 experimenta ¹ Anatomica, quod si animali cuicunque post
 abstinentiam 24 horarum sanguis è quacunque vena vel arte-
 ria depromatur, serum urinosum, falsum, ingratum, fla-
 vescens, brevi foetens loco chyli lactescentis, qui post 5 ho-
 rarum abstinentiam observatur, sanguini supernatabit; quod
 lac infanti abominabile ita factum est, quia chylus, ex quo
 fecernendus erat, nunc debito plures circulos peregerit cum
 sanguine, & hoc passim Observatores ² docent. ex his dictis
 patet lactationis tempus esse optimum post quatuor aut quin-
 que horas a cibis captum.

§. 7. Si nutrix nihil acidi vel in cibum vel in potum su-
 mat, nimirum si ab omni vino, cerevisia, omnibusque in ge-
 nere vegetantibus abstineat, tantummodoque meram aquam
 vel jus carniū pro potu, carnes autem & pisces pro cibo
 accipiat, ejus lac vix acescit, sed putrescit potius, & fætet
 instar urinæ atque infans lacte hoc pæstus ut plurimum
 febricitabit, ut sæpenumero solent divitum infantes, quo-
 rum nutrices præpostera matrum cura ab omni cibo potu-
 que acido abstinere coactæ, solis carnibus, earumque juscu-
 lis vescuntur, in horum infantum levamen debent præscribi
 nutricibus Decocta oryzæ hordei, & similium cum lacte
 ebutyrato simul, & abstinentia ab omnibus facilè alcalescen-
 tibus: è contra infantes pauperum quorum nutrices maxima
 ex parte acescentibus sustinentur, minus febricitare solent,
 sed

¹ Richard. Lower de Corde cap. 5. p. m. 238.

² Thom. Barth. De Lact. Thorac. c. 13. & cent. 1. hist. 17. P.
 Borell. Cent. 1. observ. 25. & variis in locis in actis philosophi-
 cis.

sed plurimis ab acido ortis affligantur malis; in horum levamen jura carniū sunt Matribus propinanda: ex quibus facile colligere possumus qualis diæta infantium ægrotantium nutricibus sit præscribenda.

§. 8. Si mulier laboret acido, vel ejus lac sit nimis acescens, tum procul dubio etiam infans acido est laboraturus, idè illæ mulieres nisi curentur, nutricum munere fungendo sunt impares: lacte enim acido factò & coagulato tubuli galactophori obstruuntur, hique distenti intumescunt, hinc acidum tractu temporis corrosivum¹ redditum tumores cancrifos §. 2. c. v. producit.

§. 9. Vitet nutrix animi pathemata, imprimis terrorem & iram, quia spiritus animales totumque genus nervosum inde afficiuntur, hisce mediantribus massa sanguinea, & reliqua corporis contenta liquida commovendo maxime alterantur, & hac ratione lac corrumpitur.

§. 10. Plerique Auctores volunt, ut nutrices toto lactationis tempore à Venere se abstineant, quia coitus (ut ajunt) menses irritans lac² corrumpit, ³ & coagulat. ⁴ *Martianus* tamen hanc regulam non approbat, postquam enim modum, prout sentiebat, quo in gravidis & puerperis lac generetur, indicaverat, hæc subdit verba. *Quæ si vera sunt, non rectè sentire videntur illi, qui coitum nutricibus prohibent, lac inde vitiari existimantes; coitu enim mediante motus concitatur in utero, à quo lactis generatio dependet, & ex coitu alacritas inducitur; mulieri, unde venulæ laxantur, ut dicit Divus⁵ Senex. Quæ ad lactis ubertatem ac bonitatem plurimum conferre indubitatum est, imo si Veneri assuetas abstinentia tantopere lædit, quod viro orbatæ quotidie experiuntur, quæ variis morborum generibus fiunt subjectæ, nutrices à proprio viro penitus segregare non est tutum. Alioquin fit ut vetitos hymenæos magis appetant,*

D

¹ Nuck. in Adenographia p. m. 21.
² Etmull. tom 3. p. m. 1162.
³ Gal. de Valetud. tuend. c. 9.
⁴ *Martianus* de Natura puerorum vers. 250.
⁵ Hippocrates de Morbis Mulierum lib. I.

tant, ac perversas curas animo diu noctuque versantes in hystericas¹ passiones easque vehementes prolabantur; tamen non nego, quod si lactans conceperit, non nisi pravam alimentum suppeditare possit, & quin subito ablaetandus sit infans seu alteri nutrici tradendus.

§. 11. Caveat nutrix à potibus nimis spirituosis; sic enim infans cum exsuxisset lac ex mammis nutricis, quæ paulò ante vinum magnâ copiâ potaverat titubare & inebriari visus est. Nam assumptorum vis & odor lacti communicatur, uti alliorum & ceparum odor saporque &c. in lacte recenti deprehenduntur, & nimis eorum usus infantes² stultos efficit.

§. 12. Ex his dictis apparet pro varietate assumpti lac post aliquod tempus albescere vel flavescere, quomodo etiam effectum Medicaminum edat per omnia experimentorum genera notum est: exempli loco fit illud, quod narrant Ephemerides Germaniæ de nutrice, quæ contra Melancholiam usâ erat parva copia succi Hellebori nigri, ut purgaretur, post quadrantis horæ spatium infanti exhibuit mammas, qui sugens illud lac eo succo imprægnatum ad mortem usque purgatus fuit, nullo pharmaci effectû in nutrice ipsa edito. Hinc patet, quàm malo & incerto consilio agant illi, qui infantes mediante nutrice purgare volunt, remedium enim potest vel magis vel minùs alterari in stomacho nutricis, hinc citius vel tardius³ purgabitur infans; denique propter summam incertitudinem dosis, quæ in tali casu ad tenellum certò determinari nequit, & metum ne plus debito purgentur pusiones, hinc minùs hoc negotium tutum esse existimo.

§. 13. Luem⁴ Veneream per lactationem fugenti tenello communicatam esse prostant exempla: licet contrarium semel observaverim in collegio practico *Clariss. Viri Hermannii Ooster-*

¹ Bernard. Ramazzinus de Morbis Artificum c. xix.

² Christoph. à Vega de arte Medendi p. m. 237.

³ Bartholinus Cent. 2. Histor. Anat. 93.

⁴ Christoph. Joh. Langius in Dissert. de requisitis bonæ nutricis

§. 33. Laz. Rivers Observat. 65. cent. 1. & obs. 95. cent. 11.

Oosterdyck Schacht Præceptoris mei semper venerandi, ubi mulier lactans lue venerea adeò erat infecta, ut velum pendulum palatinum fuerit perforatum, tamen infans incolumis evasit.

§. 14. Nec tantùm morbos, sed etiam naturam & animi pathemata nutrices per lac infantem transplantari observarunt ¹ Auctores; *Helmontius* enim narrat nutricem avaram, salacem, furtivam, iracundamque suam fragilitatem transfuisse in puerum: Rustici quoque testantur oves, si lacte caprino educantur, lanam præbere asperrimam, si autem vera sit relatio *Flori* ² relictis catulis Lupam secutam vagitum ubera admovisse infantibus nempe *Romulo* & *Remo*, & Matrem se gessisse, non mirum est, eos fuisse tam feroces.

§. 15. Tandem caveat nutrix, ne manus aquæ frigidæ multùm immergat, cùm quotidie observemus, inde excitari Ventris tormina in infantibus præsertim si paulò post tenello mammas præbeat, quibus non rarò succedunt convulsiones.

C A P U T S E X T U M.

De lacte coagulato.

§. I.

Omne lac humanum & brutorum habet hoc proprium, quod butyrum & serum facilè abeat à parte caseosa, quæ compingitur in coagulum crassissimum, quod sæpe tenellis accidit tribus de causis, 1°. Ob debilitatem infantis, unde alimenta sequuntur suam indolem, 2°. Quia nutrix acido nimis laborat, quod in capite præcedenti satis explicuimus, 3°. Ob sæpius repetitam lactationem; si enim ingeratur lac novum priori nondum concocto, sed in Ventriculo

D 2

suba-

¹ D. Dolæus in sua Encyclopœdia p. m. 707. *Helmontius* de infant. nutrit. ad vitam longam p. m. 623.

² *Florus* lib. I. c. I.

subacido factò, à superventu novi lactis grumescit, cascescit, vel abit in mucilaginem acidam, viscidam & tenacem, atque sic unum corrumpit alterum, ex hisce patet, quod nutrix infantem suum nimis alendo sæpe interficit, ut rectè observavit ¹ *Kerckringius*. Unde ab hac inordinata ingestione ventriculus infarctus ab acredine materiæ acidæ omnia vomitu rejicit, quâ de causâ stolidæ matres lætantur juxta illud vulgatum, pueri qui vomunt, crescunt; præstat sanè hic peccare in defectu quàm in excessu, cùm repletiones ad extremum productæ graves ² esse soleant.

§. 2. Materia illa sensim acidior acriorque reddita producit infinita mala, scil. fœces alvi virides, acidum spirantes ob indomabilem ejus acidi naturam; tormina propter intestinorum rosionem & expansionem à materia illa acidâ, cum aperta sunt cadavera infantum convulsivorum, & : maxima anxietate mortuorum, ubi hærebat materia adeò acidâ, acris & dura, ut stomacho & intestinis excoriatis nec dissolvi, nec excludi potuerit; quæ dum rarefacta superat ventriculi orificia, facit ructus, si ani sphincterem flatus, nonnunquam producit diarrhœas, quippe stimulatâ intestinorum tunica nervosa copiosius excernitur liquidum; sæpe etiam totum intestinorum tractum ita claudit, ut admissione assumptorum impedita infans fiat atrophicus; ab hoc coagulo chylus paucus qui adhuc conficitur, & ad sanguinem pervenit, debet quoque esse acidus, humoresque inde confecti acescèntes, ideoque prædominium acidi per totum corpus efficit pallorem subviridescentem, pustulas rubras, hinc inde per superficiem corporis dispersas; aliquando ab infarcto duodeno vel ductu choledochi bilis in hunc influi non potens regurgitat in hepar, unde fit Icterus, & excrementa alba cineritia, minusque solito tincta apparent, creat etiam tussim siccam, & sæpe suffocativam propter humorum acrimoniam bronchia continuo irritantem, inde fiunt Ejulatus, Anxietates, Inquietudines, Dolores, Vigiliæ, Deliria, Febres, Convulsiones irrita

¹ Th. Kerckringius observ. anatom. 40.

² Hipp. sect. I. aph. 17.

ritato genere nervoso, & tandem Mors. Quæ omnia ex hisce enarratis facile quisque percipere potest.

§. 3. Morbi hi §. 2. descripti originem suam debere lacti coagulato cognoscitur, ex fœcibus acidum spirantibus, ructibus acidis, totius corporis pallore, & præsertim ex fragmentis caseosis viridescentibus æruginosis per vomitum rejectis.

§. 4. Eadem ferè dicenda sunt de hoc morbo, ac dixi de meconio diu retento, si illud non educitur, tunc morbi inde dependentes augentur, & novum ingestum lac abit partim in serum, §. 1. c. vi. partim in colostrum pergameni ferè duritiei, unde tunc magna sequuntur mala imprimis ventriculi erosiones ab acido corrosivo facto, & hinc cardialgiæ ferè semper lethales, convulsiones, & tandem mors.

§. 5. Quoniam humorum aciditas est causa primaria morborum, quibus tenelli infantes vexari solent; hinc tota cura in acido expugnando versatur, ut hoc optimè fiat duæ requiruntur indicationes, 1°. Acrimoniam acidam esse tollendam, 2°. Coagulum resolvendum, & sic resolutum esse expurgandum. Prima indicatio absolvitur absorbentibus antacidis fixis, ut *α*, oculis & chelis cancrorum, testa ostræarum, concharum, osse sepiae, putaminibus ovorum, coralliis, corallinis, margaritis, matre perlarum, lapide bezoar utroque, cornu cervi usto, unicornu, ossibus siccis piscium, mandibulis Lucii, concha mytulorum, ostracodermatibus, bolis armenis, terris sigillatis, lemniis, figulinis, omnibus terris argillaceis, quæ quò plus exustæ & tenues eò magis absorbent, quæ absorbendi potestas dependet ab eo, quod in iis sint pori angustissimi inter quos terra ob ramositatem intrare nequit si quis formulam desiderat potest sumi v. g.

℞. Corall. Rubr.

Margaritar.

Boli armen.

Cretæ ana ℥ij.

Pulvis è cheli & cancror.

fideliter præparat. ℥i℥.

M. F. Pulv.

D 3

Capiat

capiat gr. viii. bis vel ter de die.

Secundæ indicationi satisfiet α , resolventibus & saponaceis internis v. g. *Sapone Veneto*, bile imprimis *Anguillæ*, quæ in paludibus semper hærens nullam circulationem ferè habet, & tamen est valde rapax: sic & *fel animalis* non respirantis, dentibusque & ventriculo musculofo carentis, est summum resolvens; quod fel sic præparari potest, si panis lacti immergatur, & maceretur, donec in illo fiat foveola, cui imponitur gutta bilis, tum detur in lacte, hoc potest quinques vel sexies repeti, prout res exigit: quod autem bilis optimè resolvat caseum istud patet in vitulo, cui in ventriculo quarto nunquam caseus invenitur, hinc illa in hoc casu pro summo arcano haberi potest. vel dari potest sapo venetus, unde formari possunt pillulæ inauratæ cum mica panis & paululum aromatis aliter assumere nolunt; si hoc admiscetur cum bile tanto melius erit.

β . Salinis compositis v. g. *sale ammoniaco*, *sale gemmæ*, *nitri* &c.

γ . Illis, quæ simul levi adstrictione purgant, v. g. *Rheo*, ex his cum quodam syrupo & aqua concinnari potest mixtura, vel alia pro re nata formula v. g.

$\mathcal{R}$. ∇ *fœniculi* $\mathfrak{z}$ vj
Sapon. venet. $\mathfrak{z}$ j
Rhei el. $\mathfrak{z}$ j $\mathfrak{s}$
Ocul. cancri. $\mathfrak{z}$ j
Syr. è $\mathfrak{s}$ *Rad. aperient.* $\mathfrak{z}$ j
M

Sumatur ter de die cochleare j.

2. Clysmatibus ex Diluentibus additis paucis Stimulantibus & Purgantibus ex *manna*, *cassia*, *syr. Ros.* cum *senna* vel clysmate ex *lacte* cum *Oleo Therebinthinæ*, & similibus ingredientibus, 3. Carminantibus blandis v. g. *aqua cinnamomi*, *menthæ*, *lavendulæ*, *fœniculi*, *liliorum convallium* &c. 4. Oleosis internis $\S$. 10. c. 1 v. ad quartæ indicationis indicata descri-

scriptis & externis v. g. oleo infuso chamæmeli, aneti, rutæ, absynthii &c. oleo presso nucis myristicæ, lauri, maceris, palmæ &c. unguento nervino, martiato &c. optimè his medicamentis curantur, hinc licet convulsiones sublatae sint, tamen à remedium usu non est abstinendum, donec ne minimum symptomata urgeat.

C A P U T S E P T I M U M.

De Dentitione.

§. 1.

Dentes in foetu alveolis suis adhucdum latitantes, accurato si subjiciuntur examini stupebit indagator, & in summam maximi rerum Creatoris admirationem rapiatur necesse erit: mirum hic naturæ prodigium oculis exhibetur non dentes inveniuntur, verùm ¹ frustula mollissima figura ferè quadrata sine ullo radicum vestigio, in superiori parte quædam exigua admodum tubercula ex lateribus germinantia, media verò parte paululum depressa, deinde in paulo proVectioribus videtur ex inferiori talis frustuli parte oriri tubulus, ex quo nonnullæ tenerrimæ quasi fistulæ emittuntur, quæ sensim concrecentes radicem formant; quod assertum veritati plane congruere satis cuique notum est, si recens nati dens examinatur, apparet tunc perfecta fere dentis forma, quæ adhuc nondum satis excrevit, & totus etiam tunc mollis innumerisque ² vasculis refertus invenitur.

§. 2. Hæc vascula uno eodemque ordine ingredientia maxillas, per cellulas osseas spargunt varia variæ magnitudinis filamenta membranacea cum vasculis capillaribus, quæ se variæ

¹ Marcell. Malpighius in posthumis p. m. 71. Barthol. Eustachii opuscula de Dentibus. c. 17. p. m. 51. Dominicus Gagliardi de Ossium Anatome c. 2. obs. 2. p. m. 57.

² Ruysch, Th. 1. p. m. 48. & 49.

riè implicando rete vasculosum quoddam conficiunt, de quo iterum iterumque innumeræ secedunt vasculosæ propagines, quæ alveolos per varia, quæ ab omni latere obtinent foraminula ingrediuntur, & in ipsis membranam constituunt, hæc rursus duas efformant lamellas, uni eidemque usui destinatas, scilicet dum separant a sanguine succum dentificum, ut verò Lector ideam hujus membranæ habeat, dentem juniorem excavatum sibi concipiat, & supponat, quod hæc membrana eum exterius & interiùs obducatur, quod illa, ubi temporis intervallo radices dentium provenire debent, sibi continua sit, & quadratum basios undique tegat: hanc ego membranam primum dentium flatuo esse rudimentum, quæ basis dentis formam obtinens succum dentificum ab ea separatum inter suas lamellas sive duplicaturam accipit, ubi in lamellam tenuissimam basin dentis describentem coagulatur. prima bractea coagulata, aliæ ei ex eodem fonte successivè succrescunt: hoc tamen observari debet, quod succus separatus ob fluiditatem non statim aliis lamellis agglutinetur, sed post aliquam ibi contractam moram, requisitas qualitates se interstitiis fibrosis jam formatarum lamellarum assimilandi, induit, & sic deinceps basis dentis à variâ successivâ squamularum appositione formatur, antequam radicum vix ullum vestigium appareat, quod unicè de alveoli figura dependere videtur, qui non major in juniorum mandibulis existere potuit respectu dimensionis maxillæ, si enim cum unoquoque dente etiam statim generarentur radices, maxillæ molem majorem exigerent; alioquin certe nec fundamentum stabile eorum officio obeundo tam necessarium haberent dentes, nec locus secundi germinis alveolis daretur, & hæc est ratio, quare Natura inverso quasi ordine, in dentium genesi incedit, proferendo basin ante radices.

§. 3. Basis dentis inde mole aucta, illic ubi exitus ipsi facilitetur, inclinatur, cui nulla commodior conceditur via, quam circa gingivas, hic enim nulla pars ossea obstat, & quam primum dentis corona extra gingivas prorumpere incipit, vestigia etiam radicum in dentibus conspiciuntur; sed

sed tamen non, antequam novi germinis alveolus basi dentis jam erumpentis extra gingivas, in locum quem pro parte amittebat, succefferit, qui tenuis, & ex quadrato rotundus, recta versus centrum quadrati, quod basis dentis à parte inferiore describit, tendens, partem membranæ, quam diximus quadratum dentis ex transverso tegere premit, eamque in cavitatem basis cogit, & dentem simul versus gingivam propellit, ex qua pressione locus in alveolo circa parietes ejus pro ulteriore dilatatione membranæ conceditur, quæ postea cum succo quem continet, à pedetentim augmentato alveolo secundo, perfectiorem radicem formant, & quæ figuram mutans increcendo prorumpentem extra gingivas basin continuè etiam augendo sequitur; quò magis enim basis dentis à subsequente dentis alveolo versus superiora cogitur, cò plus spatii elongationi radicum conceditur, ita ut coronæ dentis usque ad principium radicum eruptæ alveolus, nunc non nisi à radicibus, & secundi dentis alveolo occupetur. Porro quare molares plures habeant radices, cùm è contra canini & incisores solum unicâ gaudeant, evidens erit ratio, 1° si illorum usu considerato perpendamus tenuitatem maxillæ, quæ ibi loci vix unicæ retinendæ radici par est, immo tam arcta, ut canini primarii qui paulò crassiores sunt incisoriis, aliquando latera exteriora mandibulæ perforantes cum gingivis communicare deprehendantur; 2° quòd alveoli secundariorum caninorum & incisivorum (à quibus formam & figuram radicum molarium superius deduximus) non in primariorum horum dentium alveolis latitent, ut de molaribus dictum est, sed à parte posteriori primorum alveolorum siti sint.

§. 4. Tandem mihi incumbit, ut verbum adjiciam, de parte dentium quam *Clarif. Malpighius* externum involutum nuncupat, quæ pars (dentibus adhuc in suis alveolis abditis) non nisi in parte superiore dentis valdè indistinctè, & mollis reperitur, erumpentibus tamen totam eorum coronam tegit, & non solum alterâ durior evadit, verum eò usque consolidatur, ut interdum plus quam lapideam induat

E

na-

naturam, quare extrinsecus ita opposita videtur, ut scilicet continuæ ciborum attritioni validius resistat, ac perfectius ob duritiem trituret alimenta, & non dissimili sanè ratione, ac ab industriâ humanâ extremitates alicujus ferrei instrumenti, præsertim ubi continuo ac laborioso ministerio destinatae sunt, purissimo chalybe muniuntur; neque vero putandum hoc involucrum particularem habere ortum, differentem nempe ab eo, quem pars interna dentis sibi vindicat, quod autem similia dissimilia producere possint vix est credibile, nisi accidentales causæ aliquæ intercedant, causam enim cur involucrum externum ab altera dentis substantia gradatim discedere incipiat, & tandem omnimodè ab eâ differat, existimo esse in principio penuriam ejus nutrimenti, cum scilicet vasa exterioris membranæ contra partem superiorem alveoli compressæ, eâ, quâ prius propinarunt quantitate, succum non amplius suppeditant, unde evenit, ut à natura alterius substantiæ quæ in totum ab interna dentis membrana nutritur, discrepare incipiat; postea dente erumpente membrana externa circa superiora laceratur, & ratione quâ prodit dens extra alveolum, eadem etiam hanc exuit membranam, ita ut totum hoc externum involucrum, nulum nec incrementum, nec nutritionem amplius recipiens ab externa membrana tandem adèò indurescit & politur ab attritu superiorum, ut vix liceat quacunque arte ossa magis nitidè elaborare & polire, hæc pars omni nutritione destituta aliam quidem videtur dentis partem conflare, quæ tamen propriè loquendo nihil est quàm pars totius dentis à statu naturali propter exsiccationem mutata; quibus positis ipsam aggredior Dentitionem.

§. 5. Haud facilè determinari potest, quo tempore 1° dentes oriantur; nonnullis enim hoc citius, aliis tardius evenit: sunt qui cum dentibus nascuntur, ut *Ludovicus XIV. Galharum Rex, Marcus¹ Curius, & Papirius*, hinc ultimi Denta-

i Plin. hist. nat. l. 7. c. 16. Balduin. Ronsæus de vitæ humanæ primord. c. de dentitione. Theat. vitæ humanæ Zwingeri & Schotti Phys. curiosa.

ti à Romanis cognominati sunt; nonnullis verò secundo aut tertio mense prodeunt, plures tamen sexto, septimo vel octavo ætatis mense dentire incipiunt, quibusdam demum intra annum erumpunt; licet infantum quibus tertio, imò quarto ætatis anno dentes nondum apparuerunt, exempla existent; omnes etiam non simul prodeunt, sed ferè semper inter binorum annorum spatium.

§. 6. Sicuti Dentibus nullum extra gingivam erumpendi statutum tempus præfigitur, pari ratione hi nullum in prorumpendo observant ordinem, tamen sæpiusculè primi qui erumpunt sunt incisores, propter gingivarum eos obtegentium tenuitatem, nec non horum dentium acumen, & alveolorum parvitatem: primus verò qui prodit plerumque oritur in maxilla superiore, (sæpe etiam ex inferiore¹) illoque erupto ordinariò in inferiore illi oppositus sequitur, cujus phænomeni ratio clara, dens nempe primò prominens partem gingivæ, quæ oppositum sibi adhuc dentem obducit, quotiescunque maxilla clauditur, adeò atterit, ut ille in primo sibi injuncto officio à commilitone adjutus, faciliùs vinculo gingivæ solvatur, ut eadem libertate, quâ alter fretus, semper ad quæcunque sibi injuncta à natura officia paratus, ea commodè præstare possit: deinde duo molares in utroque latere utriusque maxillæ ex ordine apparent; tandem erumpunt canini, sic vocati propter figuram, quia multi crediderunt eos canum² dentes omnino referre: aut oculares in maxilla superiore, quia Veteres crediderunt eorum radices oculorum orbitam attingere, quod tamen falsissimum esse ex hodiernis anatomicis demonstrationibus clarè patet, quamvis longitudine reliquorum dentium radices multùm superent; hi sunt dentes quibus gaudet tenera infantum ætas. Numerus dentium varius est pro ratione ætatis, in pueris ut plurimum, à septimo mense usque ad biennium & ultra, viginti dentes sensim, & alternatim prodeunt, qui numerus ad quartum usque vitæ annum permanet, postea verò vel octo, vel duodecim alii emergunt, ita ut viginti octo, aut triginta

E 2

duo

¹ Barthol. Eustach. de dentitione c. VII.

² B. Martin Dissertation sur les Dens c. II. p. m. II.

duo in ambabus maxillis numerentur, posteriores tamen duo in utraque maxilla, ante decimum octavum, vigesimum, aut vigesimum octavum annum, vix proveniunt, ideò etiam dentes sapientiæ dicti, illi enim qui talem ætatem, attigerunt, ratione & judicio posse uti supponuntur. Viso jam dentium crescendi forasque erumpendi modo, nunc symptomata hanc primam dentitionem concomitantia mihi sunt exponenda, tenerrimi enim infantes sæpe hoc tempore in tantum vitæ discrimen adducuntur, ut multis sæpe lethale fuerit¹, hinc dignissima ut ab unoquoque Medico accuratè cognoscantur, ne interdum horum symptomatum causis aliunde à Medico nimis sollicitè investigatis ejus ignorantiae poenam luat tenellus infans.

§. 7. Signa unde dentes erupturæ cognoscuntur, sunt 1°. Ex ætate §. 5. c. VII. 2°. Quòd infans sæpe digitos ad dolorem demulcendum ori admoveat, 3°. Quod nutrices papillas fortius stringi quam antea percipiant, 4°. Quoniam eo loco ubi dentes erumpere conantur gingivæ albicant; deinde si gingivæ multum caleant & tumeant, si multa saliva ex ore effluat, si nimiae adsint vigilie, si à lacte abstineant, hæc verò si nimis diu durant graviora oriuntur symptomata, quæ optime annotavit Hippocrates, ² dicit enim ad Dentitionem verò accedentibus, gingivarum pruritus, febres convulsiones, alvi profluvia, & maxime ubi caninos dentes producant, & iis qui inter pueros sunt crassissimi, & qui alvos duras habent: ad quæ verba procul dubio latinissimus A. Cornel. Celsus³ attendit, cum dicit, propria etiam dentientium, gingivarum exulcerationes, distentiones nervorum, febriculæ interdum, alvi dejectiones, maximeque caninis dentibus orientibus malè habent, quæ pericula cujuscunque sunt, & cui maxime venter adstrictus est, his genarum tumor, nausea & vomitus addi possunt.

§. 8. Hæc omnia accidentia ex consideratione gingivæ & membranæ dentem exterius obvolventis explicari possunt, hæc,

¹ Gualt. Harris de Morbis Acutis Infantum. p. m. 186.]

² Sect. 3. aph. 25.

³ Cels. l. 2. c. 1. p. m. 46.

hæc quid sit, & ex quibus conflata, ex superioribus satis liquet, hic addimus, quòd nullam in corpore agnoscamus partem, in quam ratione molis plures fibrillæ nervosæ desinant; gingivam compositam esse ex membrana oris & periosteo dissecanti patebit, quod periosteum nil nisi expansio musculorum sit, non est ut dubitemus, *primò* quia nullæ partes quàm tendines, ossibus sunt propinquiore, *secundò* quoniam periosteum cum tendine continuum est, *tertiò*, eò loci ubi tendines in os inferuntur periosteum deficit. His suppositis facilè quis mecum judicare poterit, non posse non evenire, quin à toties reiterato succussu dentis in partem superiorem involucri & gingivam, quintum nervorum par, hujus distributiones, connexio cum nervo intercostali, ejus descensus divisionesque per omnes propemodum partes in abdomine contentas afficiantur, & irritentur, dein omnes muscoli faciei convulsionem patiantur, porro subsequens spirituum animalium inordinatus motus, totum nervosum genus in consensum alliciat, unde *insomnia, vigilie, pavores, Convulsiones*: quæ accidentia vel intensiora vel mitiora erunt secundum temperamentum infantis, vel quò plus aut minùs, nervosum ejus genus susceptibile erit; cessabunt verò vel durabunt quò citiùs vel tardiùs, membrana dentis & gingivæ perforatur; tandem muscoli faciei ob spirituum, animalium inordinatum nunc in eos determinatum motum, continuò convulsivè moventur, immo ob extraordinariam contractionem plus spatii occupantes glandulas & vasa salivalia comprimendo ad crebriorem salivæ dejectionem instigant, quæ à sanguine alterata, vel antequàm omnis transcolationis leges ad normam sustinuerit, separata, à statu naturali decedens aptior ambientis alterantis & corrumpentis aëris vi subeundæ existit, & secundum gradus alterationis, vel causabit tussiculam siccam, vellicando laryngis membranam interiorem, vel vomitum, irritata ipsa ventriculi membrana, præsertim si tenelli omne alimentum recusant, quoniam ab illo salivæ vis alterans infringitur & temperatur saliva in ventriculo per

E 3

ali-

aliquot tempus stagnans, magis magisque acris fit, postea in intestina delapsa glandulas irritat, ut uberior in intestina lymphæ contingat effusio, imo à nimia salivæ acredine adeò afficiuntur intestina, ut convulsionem subeant, quæ largiora alvi profluvia reddit, & dolores atrocissimos in egerenda alvo creabit. Febres accidunt ex vera gingivarum inflammatione, convulsiones hæc aliquando adeò vehementes sunt, ut veram Epilepsiam æmulentur, quamvis meâ quidam sententiâ, non sit: veram enim non agnosco, nisi quæ oritur ex *ιδιοπαθεία*, quæ hic non est: sed potius contingit, quia adest certa nervorum punctura κατὰ στυπυδαί nervorum; quod hic ideâ tantùm dico, quia multi circumforanei gloriantur se posse veram Epilepsiam curare, hujusque rei, ut ajunt, testimonia habent: quum postea re bene examinata nil præstent; morbi enim, quibus falsò Epilepsiæ nomen imponunt, non sunt nisi convulsiones, vel à dentitione, vel ab acido peccante, vel à vermibus &c. ortum ducentes. Quod verò hæcce graviora mala illis potius eveniunt, quibus alvus dura, inde accidit, quia partibus inferioribus refertis, major sanguinis copiâ ad caput propellitur, unde vasis magis ac magis distentis, nervuli ad rupturam usque tenduntur, quod eò magis verum erit, quò major aderit plethora; quando autem genua tumeant quod etiam ab alvo dura oriri credo, diarrhæa superveniente tumor disparet, non tam gravia fore symptomata conjicio, quia venæ à fecibus in intestinis congestis compressæ sanguinem ad superiora revertere prohibentur, quod ex tumore patet: hinc caput non tam abundantem sanguinis copiam accipit; ergo nec tanta vasorum repletionec nervulorum tensio; alia obveniunt dentientibus symptomata, utpote gingivarum tubercula, & exulcerationes, quæ leviora sunt, & ex sola obstructione explicari possunt.

§. 9. *Hippocrates*, & omnes post eum de dentitione scribentes (quos mihi legere concessum fuit) præ aliis omnibus dentibus caninos seu oculares in creando dolore, & hinc sym-

symptomatum memoratorum horribilem aliquando eventum scilicet mortem accusant: quod jam adeò experienciâ innotuit, ut mulierculæ sciant, infantes circa prorruptionem horum dentium in majori vitæ discrimine versari. Causa verò cur ad hos præ cæteris spectet, non tam clarè apud Auctores innotescit, iis enim, qui à nervorum prærogativâ rem deducunt, non minùs quàm illi, qui aculeatæ eorum figuræ id imputant, hallucinantur, primores hi dentes canini non enim plures quàm molares & incisivi habent nervos, nec earum figura acuta in explicando hoc phænomeno confert, quippe tantùm abest, ut ab eâ eruptio retardetur, & dolores augeantur, ut illa potiùs promoveatur, & hi minuantur, quò enim spina acutior eò aptior, cum minori contusione & dolore ad perforandum existit. Dentem igitur caninum atrociora symptomata sequuntur ob triplicem rationem, *primò*, quia ejus radix crassissima plus etiam temporis in crescendo impendit quàm aliæ, ita ut ob nimis lentam ejus augmentationem minùs cita basi suâ gingivam perforet, unde diutiùs in eâ hærens, eam continuo etiam irritat, & graviora producit symptomata. *Secundò* hic dens ordinario postquam à latere sibi adstans molaris & incisivus in totum prorupti sunt, prominere incipit, ita ut à dente canino in altera maxilla opposito nihil sibi auxilii circa promptiorem conquassationem gingivæ promittere possit, quoniam dentes duo memorati absunt, quò minùs se invicem tangere possint. *Tertio* tandem ratio à maxilla ipsa desumitur, quia nimis arctum ab utroque latere concedens locum, primus à secundo versus latus maxillæ, quod labia respicit adeò protruditur, ut lamina ibi maxillæ in tumorem elevata, gingivam quæ ipsi insidet, comprimat, irriter, obstructionem inducat, quare etiam inflammatio, & tumor gingivæ circa hunc dentem tam frequenter in infantibus observantur.

§. 10. Expofitis sic diagnosticis, tandem pauca quæ adhuc ad prognostica spectant videamus. Omne bonum malumve prognosticum, tam à constitutione corporis, quam ab aliis circum-

cumstantiis dependet, quò dentes obtusiores eò peiores à dentitione metuenda mala; difficiliùs enim gingivas perforant; item quò gingivæ solidiores magisque resistentes, eò difficilius dentitio, & graviora sæpe symptomata; annotavit porrò *Divus senex* : *Vir omnium seculorum memoriâ dignus*, sequentia, nimirum quòd, qui cum dentitione benè habito corpore permanent, gravi somno premuntur, periculum sit, ne eos convulsioprehendat; quòd qui cum tussi dentiunt, iis tardiùs dentes erumpant; dein quòd plerique convulsionibus affecti evadant, sic enim ait: non omnes dentibus erumpentibus convulsione tentati moriuntur, plerique etiam servantur, quòd si febris acuta accedat, rarò convulsione tentantur, & minùs si alvus crebriùs dimittit; denique quòd quibus hyeme dentes erumpunt, si reliqua eodem modo se habeant, illi meliùs degant, & addit postea, cum enim hoc infantibus sit proprium, ideo per se minùs periculosum, sed tamen non omnino periculi est expers, quæ omnia, an vera sint, nec ne? non disputabo, id saltem constat, quòd si eruptio variis de causis retardetur, & symptomata de die in diem excrescant, imò nova prioribus ablatis accedant, & infantum tenella corpuscula huic oneri ferendo imparia reddantur, tum morbus in mortem terminari soleat.

§. 11. Progredior nunc ad curationem, ex qua, si quis forsan adhuc dubitet, omnia dicta symptomata à sola gingivarum irritatione posse oriri, etiam clarissimè convincetur: solutis enim vel sponte vel arte ita gingivis, ut dentibus locum cedere possint, statim ultro cessant, manifesta igitur & facilis (ut credo) quæ inde sequitur indicatio erit, adjuvandam nempe esse Naturam, ut faciliùs erumpant. hæc obtinetur triplici modo.

1. Emollientibus, lenientibus & refrigerantibus, ex molli-
bus glutinosis, antiphlogisticis, quibus gingivæ, utpote
inflammatae, debent foveri, uti & paregoricis, parcâ manu
exhibitis, ut *Syr. Rhead. Fuzub.* Emulsionibus, ut semin:
papaveris albi v. g. in initio, quando gingivæ prurire & do-
lere

lere incipiunt, v. g. fol. althææ, malvæ, verbasci, horumque ut & sambuci florum ꝑꝑ; hisce superaffundatur lac dulce tepidum, vel aqua, de quo deinde supernatans cremor viribus sambuci adhuc magis emollitus auferatur; vel florum Althææ, farinæ lini decoque, fiat pulticula; adde parum croci, & cremorem, lactis, denuò hujus cremoris, & succi è semper vivo majore, vel portulaca, solano, lactuca, (quæ maximè conducunt, si adest inflammatio) horum recens prefforum pares portiones simul misceantur, quo facto, in illam miscelam specillum lana involutum demittatur, & cum hoc illiniantur gingivæ, externè quoque foveantur maxillæ decocto althææ, florum chamæmeli, anethi, vel succo malvæ, butyro, aut melle passulato, vel mucilagine seminum cydoniorum, & althææ cum vitellis ovorum mistæ, ut quantum fieri poterit, emolliantur gingivæ, ut inflammationi resistent; cerebro leporino cocto unâ cum capite illius, & cum melle subacto potiùs quàm crudo ex *Galenî* & *Avicennæ* sententia¹ cum sanguine pennæ gallinacæ immaturæ cruentæ sæpiùs eas tangere jubet *Hartmannus*² vel etiam medulla ex tibia & pinguedo leporis, gallinarum, anatum, coturnicis valdè commendantur, uti & cerebrum vituli agni, ex pinguibus oleosis ut oleis liliorum alborum vel amygdalarum dulcium cum chamæmelo; alii verò extollunt ficus recentes in medio scissas gingivis applicatas; quæ tamen omnia nil miri habent tantùm laxando & emolliendo agunt.

2. Maxillis sæpe interponendo corpora dura & glabra, ut sic gingivæ atterantur, ad quod ipsius naturæ instinctu ducuntur infantes, dum quævis sibi oblata corpora apprehendunt, orique inducunt, iisque gingivas fricant; hunc in finem ut specificum laudant auctores dentes lupi, non quòd crederem ut *Sylvius de le Boe*, eos scatere fale quodam volatili, cujus penetrantissimus halitus emissi promoverent gingivarum perforationem, sed meræ nobis videntur esse nugæ:

F

no-

1. D. Sennert. L. 2. præct. p. 44.
2. Hartmannus apud Schonborn. in manuali prax. med. p. m. 48.
3. Sylvius de le Boe c. de dentitione p. m. 514.

ANNEXA MEDICA.

- I. *Omnem liquorem Ore assumptum prius per Cor transire debere antequam ad Renes veniat affirmo.*
- II. *Aquam in Pericardio hæere nego.*
- III. *Menstrua muliebria ex sola oriri plethora statuo.*
- IV. *Ergo eadem in muliere sana non sunt venenatus, sed bonus, sanusque sanguis.*
- V. *Menses ex Utero pariter ac vagina profluunt.*
- VI. *Illos fermento uterino profluere nego.*
- VII. *Nullum datur in corpore fermentum, nulla etiam contingit fermentatio in nobis, si inchoatam in Ventriculo exceperis.*
- VIII. *Solo attritu non fit prima digestio.*
- IX. *Nullum sanguis in se continet granum acidi vel alcali.*
- X. *Salia diversæ naturæ mista sanguini seorsim colorem variè quidem mutant, sed nullum effervescentiæ signum dant.*
- XI. *Saliva neque Succus Pancreaticus sunt acidi.*
- XII. *Neque Bilis est alcalica.*
- XIII. *Emetica possunt fieri purgantia, ut & purgantia emetica.*
- XIV. *Terrea sic dicta medicamenta non agunt nisi in primis visceribus.*
- XV. *Calida medicamenta in omnibus morbis inflammatoriis nocent.*
- XVI. *Generale Medicamentum nullum datur.*
- XVII. *Dantur Clysteres nutrientes.*

TANTUM.